

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Prof. UW dr hab. Marek ZUBIK

Warszawa, dnia ²⁷... listopada 2009 r.

RPO- 578571-I/08/MK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Szanowna Pani
Ewa Kopacz

Minister Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Szanowna Pani Minister!

W korespondencji dotyczącej wykonania zaleceń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu zawartych w wyroku w sprawie *Tysiąc przeciwko Polsce* (skarga nr 5410/03), a zwłaszcza w piśmie Pana Marka Twardowskiego - podsekretarza stanu w Ministerstwie Zdrowia z dnia 26 stycznia 2009 r. (znak: MZ-PR-024-17533-1/EW/09), zapewniono Rzecznika Praw Obywatelskich, że rozwiązania wprowadzone ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 417 ze zm.), realizują wskazówki Trybunału w zakresie procedury zgłaszania i rozpatrywania sprzeciwu pacjentów od orzeczeń lekarskich. Wskazano również, że w przypadku, gdy przyjęte rozwiązania ustawowe okażą się niewystarczające, zostaną podjęte pilne prace legislacyjne w celu ich zmiany.

Na braki w polskim ustawodawstwie w zakresie procedury zgłaszania i rozpatrywania sprzeciwu pacjentów od orzeczeń lekarskich zwrócił uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 20 marca 2007 r. w sprawie *Tysiąc przeciwko Polsce* (wniosek nr 5410/03). Jednocześnie Trybunał wskazał, że koncepcja legalizmu i rządów prawa wymaga, aby instrumenty dotyczące podstawowych praw człowieka były przedmiotem pewnej procedury przed niezależnym organem, kompetentnym dla dokonania rewizji podstaw zastosowania danych środków oraz stosowanych środków dowodowych. Jak zaznaczył Europejski Trybunał: Praw Człowieka w wyroku *Tysiąc przeciwko Polsce*,

szczególnej procedury, uwzględniającej m.in. prawo do bycia osobiście wysłuchanym, wymagają sprawy przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży. Tym samym nałożony został na Państwo Polskie obowiązek wprowadzenia odpowiednich rozwiązań prawnych, które usuną niezgodności między krajowym prawodawstwem, a wymogami postawionymi przez Europejską Konwencję Praw Człowieka.

Niektóre z powyższych proceduralnych kwestii zostały wprowadzone do porządku prawnego na mocy wspomnianej ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, która weszła w życie 21 maja 2009 r., co samo w sobie, generalnie, może być uznane za działanie godne aprobaty.

Ustawa ta przewidziała w art. 31 ust. 1 prawo do zgłoszenia przez pacjenta sprzeciwu od opinii lub orzeczenia lekarza, wskazała organ właściwy do rozpatrywania takich sprzeciwów, którym stosowanie do art. 31 ust. 2 ustawy jest działająca przy Rzeczniku Praw Pacjenta Komisja Lekarska. Wreszcie ustawa unormowała w sposób autonomiczny zasady rozpatrywania sprzeciwu, wyłączając jednocześnie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 31. ust. 8). Orzeczenie Komisji Lekarskiej, w skład której wchodzi powołani przez Rzecznika Praw Pacjenta lekarze o określonych kwalifikacjach, ma charakter ostateczny i nie przysługuje od niego odwołanie do sądu.

Jednakże w środowisku prawniczym i lekarskim pojawiają się wątpliwości, czy przewidziany ustawą o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta tryb wnoszenia i rozpatrywania sprzeciwów od orzeczeń lekarskich w pełni realizuje wspomniany wcześniej wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Podstawowe wątpliwości dotyczą przede wszystkim powierzenia rozstrzygnięcia sprzeciwów Komisjom Lekarskim. Stosownie do art. 31 ust. 7 ustawy o prawach pacjenta, orzeczenie tej Komisji jest ostateczne i nie podlega zaskarżeniu do sądu. Choć zapewne Komisji tej nie można odmówić przymiotu fachowości i profesjonalizmu, to jednak trudno uznać ją - biorąc pod uwagę fakt, że jej członkowie każdorazowo powoływani są przez Rzecznika Praw Pacjenta spośród lekarzy - za niezależny i bezstronny organ. Takie rozwiązanie może naruszać wynikające z art. 45 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka prawo do sądu.

Zastrzeżenia również budzi art. 31 ust. 5 ustawy o prawach pacjenta, zgodnie z którym podstawą orzeczenia Komisji Lekarskiej jest w pierwszej kolejności zgromadzona dokumentacja medyczna. Ustawa nie przewiduje osobistego wysłuchania pacjenta, ograniczając możliwość przedstawienia własnej argumentacji jedynie w formie pisemnej wraz ze złożonym sprzeciwem. Z kolei badanie pacjenta przeprowadzane jest, w myśl tej ustawy, jedynie w przypadkach szczególnych, gdy Komisja uzna to za potrzebne. Takie sformułowanie przepisów może powodować liczne komplikacje w praktyce. Po pierwsze, ogranicza w zasadzie postępowanie dowodowe do pisemnego przedstawienia stanowiska skarżącej oraz analizy dokumentacji medycznej, co w konsekwencji może wpłynąć na zdolność Komisji do wnikliwego zbadania sprawy. Po drugie, oparcie się na już zgromadzonej dokumentacji medycznej w żadnym razie nie daje gwarancji wydania rozstrzygnięcia odpowiadającego stanowi faktycznemu. Nie istnieje bowiem żadna pewność co do rzetelności wydanych poprzednio orzeczeń i opinii lekarskich, składających się na dokumentację medyczną. Ponadto, zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy o ochronie praw pacjenta, ciężar dowodu zostaje przerzucony na pacjenta. W przypadku bowiem wniesienia sprzeciwu konieczne jest nie tylko podanie uzasadnienia faktycznego, ale także wskazanie przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki pacjenta, na które ma wpływ kwestionowana opinia lub orzeczenie lekarskie.

Wreszcie zgłaszane są uwagi, że ustawa nie przewidziała żadnego trybu rozstrzygania sporów między samymi lekarzami, którzy wydają opinię lub orzeczenie lekarskie w danej sprawie.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), chciałbym prosić Panią Minister o wyjaśnienie, czy w Pani ocenie przewidziane ustawą o prawach pacjenta i rzeczniku praw pacjenta rozwiązania w pełni realizują zalecenia zawarte we wspomnianym wcześniej wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i odpowiadają wymogom stawianym przez Konstytucję RP oraz Europejską Konwencję Praw Człowieka.

Lęczę wyrazy szacunku,

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich

prof. UW dr hab. Marek Zubik